

DAY HỌC ĐỌC MỞ RỘNG CHO HỌC SINH LỚP 2 THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Phạm Thị Ngọc Trân
Trường Tiểu học Âu Dương Lân
Trà Thị Bích Trâm
Trường Tiểu học Nguyễn Viết Xuân
Email: phamngoctran2507@gmail.com

Tóm tắt: Trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (CT GDPT 2018) ở cấp tiểu học môn Ngữ văn có tên gọi là Tiếng Việt. Trong môn học Tiếng Việt lớp 2, hoạt động Vận dụng được thiết kế thành một nội dung cụ thể bao gồm 02 hoạt động chính: hoạt động Vận dụng và hoạt động Đọc mở rộng. Việc nhận định rõ cấu trúc của nội dung này là một trong những yếu tố quan trọng giúp giáo viên thiết kế kế hoạch bài dạy, lựa chọn phương pháp và kỹ thuật dạy học phù hợp giúp tạo nên thành công chung của hoạt động dạy học môn Tiếng Việt lớp 2. Trong bài viết này, tác giả lựa chọn phân tích nội dung hoạt động dạy học Đọc mở rộng cho học sinh lớp 2, từ đó đề xuất quy trình dạy học nội dung này trong chương trình môn Tiếng Việt lớp 2.

Từ khóa: Dạy học đọc mở rộng, mục tiêu, yêu cầu cần đạt, phương pháp, quy trình dạy học, học sinh tiểu học

TEACHING EXTENSIVE READING TO SECOND-GRADE STUDENTS UNDER THE 2018 GENERAL EDUCATION CURRICULUM

Abstract: In the 2018 Curriculum, Literacy in the elementary level is titled Vietnamese. In the Grade 2 Vietnamese curriculum, the Application component is designed as a specific section consisting of two main activities: the Application Activity and the Extended Reading Activity. In this article, the author chooses to analyze the content of the Extended Reading Activity for 2nd grade students, then proposes a teaching procedure for this component in the Grade 2 Vietnamese curriculum.

Keywords: teaching extended reading, learning objectives, teaching methods, teaching procedure, elementary school students

Nhận bài: 21/11/2025

Phản biện: 20/12/2025

Duyệt đăng: 24/12/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Theo kế hoạch triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, từ năm học 2020 - 2021, chương trình GDPT mới được thực hiện trên phạm vi toàn quốc với những đổi mới toàn diện, bao quát từ mục tiêu, nội dung, phương pháp giáo dục đến hình thức kiểm tra, đánh giá, điều kiện thực hiện và hệ thống quản lý.

Về nội dung giáo dục chương trình tổng thể quy định: Ngữ văn là môn học bắt buộc từ lớp 1 đến lớp 12. Ở cấp tiểu học, môn học Ngữ văn có tên là Tiếng Việt. Trong môn Tiếng Việt lớp 2, cấu trúc sách được chia thành các chủ điểm, mỗi chủ điểm được thiết kế thành các bài học tích hợp kỹ năng (Đọc, viết, nói và nghe + Kiến thức Tiếng Việt). Mỗi bài học được thiết kế gồm các hoạt động Khởi động, Khám phá và luyện tập, Vận dụng. Hoạt động Vận dụng được thiết kế bao gồm 02 hoạt động chính: hoạt động Vận dụng và hoạt động Đọc mở rộng. Việc nhận định rõ cấu trúc của nội dung này là một trong những yếu tố quan trọng giúp giáo viên thiết kế kế hoạch bài dạy, lựa chọn phương pháp và kỹ thuật dạy học phù hợp giúp tạo nên thành công chung của hoạt động dạy học môn Tiếng Việt lớp 2.

Với tư cách là một giáo viên chủ nhiệm đang trực tiếp thực hiện giảng dạy các em học sinh lớp 2, trong bài viết này, tác giả lựa chọn phân tích nội dung dạy học hoạt động Đọc mở rộng cho học sinh (HS) lớp 2, từ đó đề xuất quy trình dạy học, phương pháp và kỹ thuật để dạy học nội dung này trong chương trình môn Tiếng Việt lớp 2.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phân tích mục tiêu, yêu cầu trong dạy học Đọc mở rộng trong dạy học môn Tiếng Việt 2

Cụ thể hoá những quy định chung trong chương trình tổng thể, chương trình môn Tiếng Việt ở tiểu học được thiết kế theo các mạch chính tương ứng với các kỹ năng đọc, viết, nói và nghe. Kiến thức tiếng Việt và văn học được tích hợp trong quá trình dạy học đọc, viết, nói và nghe. Các ngữ liệu được lựa chọn và sắp xếp phù hợp với khả năng tiếp nhận của học sinh ở mỗi cấp học.

Nội dung dạy học được xác định dựa trên các yêu cầu cần đạt của mỗi lớp về các kỹ năng đọc, viết, nói và nghe. Ngoài nội dung về kỹ năng, chương trình cũng quy định nội dung về kiến thức và gợi ý lựa chọn ngữ liệu.

Môn Tiếng Việt cấp tiểu học có nhiệm vụ hình thành và phát triển năng lực ngôn ngữ và năng lực văn học cho HS.

Các yêu cầu của năng lực ngôn ngữ được quy định cụ thể tới từng khối lớp trong phần Nội dung giáo dục môn Tiếng Việt trong CT môn Ngữ văn. Trong đó nội dung dạy học hoạt động Đọc mở rộng cần đảm bảo yêu cầu sau:

Đối với năng lực đọc: HS đọc đúng, trôi chảy và diễn cảm văn bản; hiểu được nội dung chính của văn bản, chủ yếu là nội dung tường minh; bước đầu hiểu được nội dung hàm ẩn như chủ đề, bài học rút ra từ văn bản đã đọc. Ở cấp tiểu học, yêu cầu về đọc gồm yêu cầu về kĩ thuật đọc và kĩ năng đọc hiểu. Chương trình lớp 1, lớp 2 chú trọng cả yêu cầu đọc đúng với tốc độ phù hợp và đọc hiểu nội dung đơn giản của văn bản.

Đối với năng lực văn học: HS cần phân biệt được văn bản truyện và thơ (đoạn, bài văn xuôi và đoạn, bài văn vần); nhận biết được nội dung văn bản và thái độ, tình cảm của người viết; bước đầu hiểu được tác dụng của một số yếu tố hình thức của văn bản văn học (ngôn từ, nhân vật, cốt truyện, vần thơ, so sánh, nhân hoá); biết liên tưởng, tưởng tượng và diễn đạt có tính văn học trong viết và nói.

Đối với lớp 2: HS nhận biết được văn bản nói về ai, về cái gì; nhận biết được nhân vật trong các câu chuyện, vần trong thơ; nhận biết được truyện và thơ.

2.2. Quy trình dạy học hoạt động Đọc mở rộng trong môn Tiếng Việt lớp 2

Thông thường, hoạt động Đọc mở rộng được tổ chức gồm 4 bước:

Bước 1: GV tổ chức cho HS đọc bài tập (BT), xác định yêu cầu BT (chia sẻ về truyện/ bài thơ/ bài văn/ bài đọc (văn bản thông tin) đã đọc); thực hiện BT theo nhóm nhỏ.

Bước 2: GV tổ chức cho HS đọc BT, xác định yêu cầu của BT, thực hiện yêu cầu viết vào Phiếu đọc sách; HS tự đánh giá, chữa lỗi (nếu có).

Bước 3: Giáo viên tổ chức cho HS nhắc lại nội dung vừa được nghe từ bạn (nội dung mà em cảm thấy hứng thú); HS nghe GV hướng dẫn chuẩn bị cho tiết học sau.

Một lưu ý quan trọng là GV cần giao nhiệm vụ tìm văn bản đọc mở rộng cho HS trước ít nhất 3 ngày (Nguyễn Thị Hạnh, Trần Hồng Lương, 2020).

Tuy nhiên, thực tế giảng dạy cho thấy bên cạnh việc HS tự tìm đọc văn bản và chia sẻ, GV cũng cần chủ động lựa chọn và chia sẻ các văn bản phù hợp với thể loại, chủ đề mỗi tuần học. Việc làm này giúp HS mở rộng vốn văn bản và đảm bảo trong một số trường hợp việc tự chuẩn bị của HS chưa đạt được hiệu quả cao thì tiết học vẫn có thể diễn ra đạt hiệu quả cao.

2.3. Định hướng phương pháp dạy học Đọc mở rộng trong môn Tiếng Việt lớp 2

Mục tiêu quan trọng nhất của việc dạy học Đọc mở rộng là giúp HS biết đọc, tự đọc và hiểu được văn bản; đồng thời hình thành phẩm chất và nhân cách thông qua các giá trị mà văn bản mang lại. Một điều quan trọng nữa là cách HS chia sẻ những điều đã đọc và cách mà các em hiểu văn bản.

Phương pháp chung cần lưu ý khi dạy học Đọc mở rộng: GV cần yêu cầu HS đọc toàn bộ văn bản để nắm được hình thức, hình dung nội dung và rút ra ý chính. Sau đó, GV tổ chức cho các em tìm kiếm, phân tích và suy luận về thông tin, thông điệp, thái độ, tư tưởng hay cảm xúc được gửi gắm trong văn bản. HS cũng cần được hướng dẫn so sánh giữa các văn bản, liên hệ với trải nghiệm cá nhân để hiểu sâu giá trị tác phẩm và biết vận dụng vào đời sống. Vì mỗi thể loại văn bản có đặc trưng riêng, GV phải lựa chọn cách dạy phù hợp với từng loại.

Đối với văn bản văn học: Khi đọc hiểu tác phẩm văn học, HS cần được dẫn dắt từ việc tiếp nhận ngôn ngữ đến khám phá thế giới hình tượng nghệ thuật và rút ra ý nghĩa. Các em cần rèn kĩ năng nhận biết mối liên hệ giữa tổng thể và chi tiết trong văn bản để thấy được tính thống nhất về nội dung và hình thức của tác phẩm. GV chỉ gợi mở, khuyến khích HS tự nhận ra thông điệp, tránh việc giảng giải thay cho các em, hạn chế học vẹt. Những hình thức như đọc diễn cảm, đọc phân vai, kể chuyện, đóng vai, diễn kịch, sử dụng phiếu học tập, nhật kí đọc, vẽ tranh... có thể được áp dụng để tăng hiệu quả đọc hiểu.

Đối với văn bản thông tin: Khi dạy văn bản thông tin, GV đặt câu hỏi giúp HS nhận biết các chi tiết và nội dung tổng quát. Nhiều văn bản thông tin ở tiểu học có cấu trúc và cách dùng từ mang tính khuôn mẫu, vì vậy GV cần hướng dẫn HS hiểu rõ bố cục và nội dung từng phần. Ngoài ra, với các văn bản dạng bảng hoặc sơ đồ, việc rèn cho HS kĩ thuật và trình tự đọc là rất quan trọng để các em nắm được nội dung chính xác.

Bên cạnh đó, GV cần chú ý các hình thức nhằm chia sẻ và ghi nhận nội dung HS chia sẻ: GV cần kết hợp giữa các hình thức học tập cá nhân, nhóm, cả lớp. GV cần sử dụng linh hoạt giữa việc cho HS trình bày miệng với việc ghi nhận nội dung chia sẻ qua các mẫu phiếu đọc sách. Những mẫu phiếu đọc sách phải đảm bảo tính linh hoạt để các em có thể dán vào tập lưu hồ sơ học tập hoặc trưng bày sản phẩm tại các góc Tiếng Việt trong lớp để các bạn trong lớp có thể cùng xem và đọc.

III. KẾT LUẬN

Đọc mở rộng là hoạt động nhằm rèn kỹ năng đọc hiểu văn bản và chia sẻ những thông tin mà HS đọc được một cách hiệu quả. Để tạo điều kiện cho mọi GV và HS được hoàn thành tốt hoạt động Đọc mở rộng, GV cần linh hoạt trong quá trình thiết kế và tổ chức các hoạt động dạy học nội dung này. Bài viết đã tổng hợp và đưa ra mục tiêu, yêu cầu cần đạt trong dạy học Đọc mở rộng. Đồng thời, bài viết cũng đề xuất quy trình dạy học, một số phương pháp, kỹ thuật dạy học nhằm cung cấp thêm cho GV căn cứ để thực hiện tốt hơn hoạt động dạy học nội dung này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Bộ GD-ĐT (2018). Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).

Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ GDĐT ban hành Chương trình Giáo dục phổ thông (Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).

Công văn số 344/BGDĐT-GDTrH ngày 24/01/2019 của Bộ GDĐT về việc Hướng dẫn triển khai chương trình giáo dục phổ thông.

Phạm Thị Phương Dung, Đặng Kim Nga (2020). Tài liệu bồi dưỡng xây dựng kế hoạch dạy học và giáo dục nhà trường theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh tiểu học.

Nguyễn Thị Hạnh, Trần Hồng Lương (2020). Tài liệu bồi dưỡng sử dụng phương pháp dạy học và giáo dục phát triển phẩm chất, năng lực học sinh tiểu học.

Nguyễn Thị Ly Kha (chủ biên), Nguyễn Thị Thu Huyền, Trịnh Cam Ly, Phạm Thị Kim Oanh, Bùi Thanh Truyền, Nguyễn Thị Thanh Yên (2021), Sách giáo khoa lớp 2 tập 1, Bộ sách Chân trời sáng tạo, NXB Giáo dục Việt Nam.